

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในประเทศไทย โครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทของครอบครัวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ของวัยรุ่นไทย” ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ วัตถุประสงค์แรก เพื่ออธิบายบทบาทของครอบครัวต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของบุตรหลานวัยรุ่นหญิง (อายุ 10 - 19 ปี) วัตถุประสงค์ที่สอง เพื่อค้นหาปัจจัยด้านบทบาทของครอบครัวที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิง และวัตถุประสงค์สุดท้าย เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเสนอโดยครอบครัวของวัยรุ่นเอง

การออกแบบการวิจัย เป็นการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ครอบครัวทั้งหมดใน 4 จังหวัด (4 ภาค) ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดชัยนาท (ภาคกลาง) กำแพงเพชร (ภาคเหนือ) ชัยภูมิ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และชุมพร (ภาคใต้) จำนวน 19,022 ครอบครัว ครอบครัวตัวอย่างได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน จังหวัดละ 100 ครอบครัว การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจาก 400 ครอบครัว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้คัดเลือกครอบครัวที่มีบุตรหลานหญิงตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ จังหวัดละ 10 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 40 ครอบครัว การเก็บข้อมูลทั้ง 2 วิธี ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2553

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 16 ของครอบครัวตัวอย่าง มีบุตรหลานตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่นหรือก่อนวัยอันควร ซึ่งพบมากที่สุด 1 ในภาคเหนือ ร้อยละ 30 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของครอบครัวทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ และด้านการอบรมสั่งสอน รวม 33 ข้อ กับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความรู้สึกโกรธเมื่อบุตรหลานซื้อของแพง การให้เงินทุกครั้งที่บุตรหลานขอ การที่ครอบครัวมีเงินออม การสอนให้แยกแยะระหว่างของจำเป็นและของฟุ่มเฟือย และการสอนให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนบทบาทของครอบครัวด้านการสร้างสัมพันธภาพ พบปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ การพูดคุยกับบุตรหลานอย่างตรงไปตรงมา และการบอกให้รู้ถึงโทษของการไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนบทบาทด้านการอบรมสั่งสอน พบปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์เพียงปัจจัยเดียว คือ การสอนให้บุตรหลานหญิงกล้าปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ ครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้เสนอแนวทางและวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ได้แก่ 1) การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน การมอบหมายงานให้บุตรหลานทำ และการยอมรับพฤติกรรมผิดพลาดของบุตรหลาน 2) การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัว โดยการประหยัด อดออม ปลูกฝังไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยและยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) การอบรมสั่งสอนแบบเป็นมิตร โดยสอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อน การตั้งเป้าหมายในชีวิต ประพฤติปฏิบัติตนตามความเหมาะสม รู้คุณค่าของความเป็นหญิงและรู้จักป้องกันตนเอง 4) การให้ความรู้ด้านเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ได้แก่ การรักษาสุขภาพทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ โทษของการมีเพศสัมพันธ์ที่มีความเสี่ยงการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การรู้จักป้องกันตนเองไม่ให้ตั้งครรภ์ ฯลฯ 5) ครอบครัวได้ระบุโครงการที่รัฐและเอกชนกำลังดำเนินการอยู่หรือเคยดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่วัยรุ่น และเสนอแนะให้มีโครงการใหม่ ๆ อีก อาทิ การให้ความรู้แก่ครอบครัวเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น การสอนเพศศึกษาแก่วัยรุ่น การครองตนอย่างเหมาะสมกับเพศหญิง รวมทั้งการศึกษาดูงานกรณีตัวอย่างที่เป็นผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของครอบครัวที่ศึกษา ยอมรับได้กับการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของบุตรหลาน แสดงถึงการยอมรับกระแสโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นไทย ซึ่งเปิดโอกาสให้มีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร อย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการตั้งครรภ์ของบุตรหลาน โดยเฉพาะในงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นมากกว่าด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเงินเกินตัวของบุตรหลาน การตามใจโดยให้เงินอย่างไม่มีข้อจำกัด การรู้จักอดออม และการใช้วิจารณญาณในการซื้อหาสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น ล้วนเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งมิให้วัยรุ่นหญิงมัวเมาไปกับวัตถุนิยม และปล่อยตัวทางเพศมากขึ้น

ปัจจัยด้านการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสำคัญเช่นกัน การเปิดโอกาสให้พูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมาในครอบครัว ก่อให้เกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยปัญหา กับคนในครอบครัวทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องความรักของวัยรุ่น การที่วัยรุ่นตระหนักถึงโทษของการไม่เชื่อฟังพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เป็นการป้องปรามมิให้วัยรุ่นหญิงทำผิดในทุกเรื่องรวมทั้งเรื่องเพศ ส่วนบทบาทของการอบรมสั่งสอน พบปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ คือ การสั่งสอนให้วัยรุ่นหญิงกล้าปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม เป็นการชี้แนะทางออกให้แก่วัยรุ่นหญิง และการใช้ไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม และยังเสี่ยงต่อโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวยุคใหม่ส่วนใหญ่สอนเรื่องทางเพศแก่บุตรหลานน้อย ดังนั้น :

- ควรสร้างความตระหนักให้แก่ครอบครัวถึงความจำเป็นในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรหลาน ไม่ควรโยนภาระหน้าที่ให้แก่โรงเรียน แต่เพียงลำพัง
- ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาแก่ครอบครัว โดยนำโปรแกรมการสอนเพศศึกษาที่หน่วยงานอื่นมีอยู่แล้ว นำมาใช้ได้ทันที
- ควรสอดแทรกกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น แก่วัยรุ่น

2. ผลจากการวิจัยพบว่า ครอบครัวยังคงมีบทบาทในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังนั้น :

- ควรส่งเสริมครอบครัวให้สามารถแยกแยะได้ว่าบุตรหลานของตนเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ (ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านยาเสพติด ฯลฯ) เพื่อหาทางป้องกันหรือแก้ไขได้ทันที
- ควรปรับทัศนคติทางลบของครอบครัวต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น และชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- ควรชี้แนะแก่ครอบครัว ด้านศิลปะในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานเพื่อให้ตระหนักรู้คุณค่าของความเป็นเพศชาย – หญิง และสร้างค่านิยมความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมทางเพศของบุตรชายและบุตรสาว

3. ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวรับรู้และเล็งเห็นประโยชน์ของโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ หรือเคยดำเนินการในพื้นที่ศึกษา ดังนั้น :

- ควรสนับสนุนโครงการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่เป็นประโยชน์แก่วัยรุ่นให้คงอยู่และต่อเนื่องต่อไป
- ควรพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการใหม่ และแนวทางที่ครอบครัวที่ศึกษาเสนอมา

ข้อเสนอแนะด้านวิจัย

1. ควรทำวิจัยในกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง เช่น วัยรุ่นชาย, วัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว, ครอบครัวที่มีบุตรหลานก่อนวัยรุ่น ฯลฯ
2. ควรทำวิจัยประเด็นอื่น ๆ เช่น ความตระหนักต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมทั้งของวัยรุ่นครอบครัวและชุมชน วิธีการสอนเพศศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมต่อครอบครัว
3. ควรทำวิจัยและพัฒนา เพื่อปรับความรู้ ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น